

Rada Referendalna Generatora Referendów

Polsko-Amerykańska Fundacja Edukacji
i Rozwoju Ekonomicznego
ul. Mickiewicza 16/12A
01-517 Warszawa

Warszawa, dnia 2023.09.21

Kancelaria Sejmu
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

PETYCJA GRP-001/23

Podstawa Prawna:

- Art. 63 Konstytucji RP
- Art. 2 ust.1 i 2 3 Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (tj. Dz.U. 2018 poz. 870)

W imieniu niżej podpisanych ambasadorów i sympatyków inicjatywy społecznej Generator Referendów składam niniejszą petycję w sprawie zainicjowania przez Sejm RP zmian w polskim prawie, w szczególności Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 851, z 2023 r. poz. 497.) oraz Konstytucji RP, które mają ułatwić organizowanie referendum ogólnokrajowego w Polsce w następującym zakresie:

1. Referendum jest organizowane obligatoryjnie po zebraniu 250 000 podpisów.
2. Przedmiotem referendum wyłącznie powinno być udzielenie poparcia (uchwalenie) dla konkretnego projektu aktu prawnego.
3. Wynik referendum powinien być wiążący (prowadzić do przyjęcia ustawy) bez względu na frekwencję referendalną.
4. Skutkiem rozstrzygającego wyniku referendum (poparcia większości głosujących dla projektu ustawy) powinno być przyjęcie ustawy referendalnej o mocy prawnej równej ustawie wymienionej w art. 87 Konstytucji RP.
5. Obywatele, którzy zebrali minimum 100 tys. podpisów pod wnioskiem o zarządzenie referendum ogólnokrajowego, powinni mieć prawo do nieodpłatnego dostępu do publicznego radia i telewizji w celu promocji tematyki referendum i apelu o poparcie przez obywateli wniosku o jego

przeprowadzenie. Powinny znaleźć zastosowanie odpowiednie przepisy ustawy o referendum ogólnokrajowym dotyczące audycji referendalnych.

6. Obywatele inicjujący referendum ogólnokrajowe powinni mieć prawo skonsultowania projektu ustawy referendalnej ze służbami prawnymi Kancelarii Sejmu.

7. Okres kampanii referendalnej w mediach publicznych (radiu i telewizji) powinien ulec wydłużeniu do 3 miesięcy przed terminem referendum (z pozostawieniem okresu ciszy referendalnej zgodnie z obowiązującą regulacją prawną).

8. Przygotowana przez inicjatorów referendum informacyjna broszura referendalna w formie pliku PDF powinna podlegać obowiązkowej publikacji na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej w dniu rozpoczęcia kampanii referendalnej wskazanym w poprzednim punkcie. Broszura referendalna powinna zawierać w szczególności: pełną treść projektu ustawy, zwięzłe streszczenie skutków przyjęcia ustawy, zwięzłą prezentację konsekwencji głosu „za” lub „przeciw”, argumenty zwolenników i przeciwników przyjęcia ustawy.

9. Referendum (referenda) z inicjatywy obywateli powinno odbywać się dwa razy do roku:

- 4 czerwca (jeżeli wypada w niedzielę) lub w pierwszą niedzielę po 4 czerwca
- 11 listopada.

10. Należy zakazać zarządzania referendum na dzień przypadający w okresie 3 miesięcy przed terminem i po terminie wyborów.

11. Umożliwić zbieranie podpisów za pomocą podpisu elektronicznego.

Uzasadnienie

Dobrze zaprojektowany mechanizm instytucji referendum zachęci Polaków do większej aktywności obywatelskiej. Referenda, których wyniki będą obligatoryjne dla władz, zmobilizują obywateli do uczestnictwa w życiu publicznym. Zachęcą do zaangażowania w politykę definiowaną jako roztropna troska o dobro wspólne. Referenda są przestrzenią do samoorganizacji obywatelskiej. Rozwijają kapitał społeczny zaufania i współpracy. Tematy podejmowane w referendach są okazją do rozmów w domu, w miejscu pracy, w szkole.

Konstytucja RP daje obywatelom prawo do bezpośredniego decydowania w ważnych dla nich sprawach. W artykule 4 Konstytucji RP czytamy: „Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu. Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio”. Dzięki referendum, obligatoryjnym i bez progów frekwencyjnych, wyborcy będą mogli bezpośrednio uczestniczyć w procesie stanowienia prawa – niezależnie od tego, czy rządowi lub parlamentowi się to podoba, czy też nie.

Dzięki referendum politycy wyłonieni w wyborach będą zmuszeni dzielić się władzą z obywatelami. W demokracji parlamentarnej posłowie i senatorowie mają wyłączność na sprawowanie władzy ustawodawczej. Prowadzi to do braku równowagi sił między politykami a obywatelami. Dzisiaj obywatele wybierają polityków, a politycy decydują. Elity polityczne mówią, że rządzą dla obywateli i z ich woli. Pytamy, dlaczego nie chcą rządzić z obywatelami? Korzystać z ich mądrości i aktywności?

Dzięki referendum głos obywateli jest lepiej słyszalny pomiędzy wyborami. Referenda pozwalają obywatelom na docieranie do polityków i opinii publicznej z tematami, którymi decydenci nie chcą się zajmować lub o których nic nie wiedzą. Dzięki referendum ważne potrzeby społeczne nabierają charakteru politycznego. Obywatele nie muszą czekać do kolejnych wyborów ze zmianą prawa. Politycy są zmobilizowani do poważnego traktowania wyborców przez cały okres pełnionej kadencji, a nie tylko na kilka miesięcy przed wyborami.

Referenda zwiększają wśród obywateli poczucie własnej wartości i osłabiają poczucie bezsilności. Rezultatem referendum jest zmiana wizerunku polityków i obywateli. Politycy przestają być nadzwyczajną i wyjątkową elitą, wręcz kastą, która ma monopol na podejmowanie decyzji w sprawach ważnych dla obywateli. Z kolei wizerunek obywatela biernego, niedojrzałego i niekompetentnego zastępowany jest obrazem obywatela aktywnego, dojrzałego i kompetentnego. Obywatela odpowiedzialnego za swoją małą i dużą Ojczyznę.

Dzięki referendum zwiększa się świadomość obywateli na temat działania państwa. Trudniej będzie nimi manipulować. Establishment dba o to, żeby utrzymywać mit niekompetentnego obywatela. Wizerunek społeczeństwa niedojrzałego i niezdolnego do podejmowania rozsądnych decyzji. Umiejętności ustawodawcze najlepiej przyswoimy, biorąc udział w procesie legislacyjnym. „Żeby się nauczyć pływać, trzeba wejść do wody”. Warto przypomnieć, że w XIX i XX wieku argumentu o niekompetencji używano przeciwko prawom politycznym dla kobiet.

Demokracja bezpośrednia umożliwia sprawowanie kontroli nad politykami. Decydenci czują oddech obywateli na swoich plecach, kiedy wiedzą, że obywatele mogą w każdej chwili zorganizować referendum. Dzięki temu muszą prowadzić bieżący dialog ze społeczeństwem, dotyczący planowanych zmian, reform, poszczególnych ustaw etc. Bez możliwości odwoływania się do sztampowego hasła, na które rządzący powołują się od 27 lat: „Ludzie nas wybrali, ludzie tego chcą. Jak się nie podoba, to wygrajcie sobie wybory”.

Prawo referendalne powinno być dobrze zaprojektowane przy udziale obywateli. To warunek konieczny, ale niewystarczający do tego, aby referenda były dla obywateli skutecznym i efektywnym narzędziem podejmowania decyzji. Ważnym czynnikiem demokracji są jawność procesu decyzyjnego oraz media dbające o dobro wspólne. Bez tego referenda krajowe lub lokalne nie będą działać, bez względu na to, jak dobrze zostaną zaprojektowane.

